

גיד הנשה פרק שביעי חולין

1. יתן אלו מלאך ויבן בקבה ויתחנן לו בית אל ימלאנו וישם ידבר עמנו: הושע יב ה
2. ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך בי אם ישאלא בי שרית עם אלהים ועם אנשים ותובל:

3. ובגפן שלשה שרידים והיא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכולותיה ענבים: בראשית מ
4. בגפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותשען: תהלים פ ט

5. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותפלא ארץ אתם: שמות א ז
6. פרה דרבתי לבדי ומעמם אין איש אתי ואדרבם באפי וארמסם בחמתי ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי: ישעיהו סג ג
7. ואברהם לי בחמשה עשר פסח וחמרי שערים ולתך שערים:

8. אבי השביעני לאמר הזה אנכי מת בקברי אשר בריתי לי בארץ כנען שמה תקבריני ועתה אעלה נא ואקברה את אבך ואשבה: בראשית ג

9. צרור הכסף לקח בידו ליום הכסף יבא ביתו: משלי ז כ
10. ויאמר יי אלי השליכהו אל היצר אדר ויקר אשר וקרתי מעליהם ואקחה שלשים דקק ואשליך אתו בית היצר: בראשית ג

11. ויאמר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף: זכריה יא יב

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה. אצל קדוש אומרים שרפים כדכתיב (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו וגו' וכתיב צמריה וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וכו' ומה שאנו אומרים צמפלת יוצר והאופנים ומיות הקדש כו' דמיות נמי אומרים צרון דעדיפי משרפים וקרא נמי מוכח דמיות ואופנים אומרים צרון דצמר קרא לצרון כתיב וקול כנפי המיות משקיות אשה אל אחותה וקול האופנים לעומתם קול רעש גדול וכלל דוכחא משמע דהאופנים צמר מיות גרידי דכתיב (יחזקאל ה) וכלת המיות ילכו האופנים אללס ובהנשא המיות מעל הארץ ינשאו האופנים וכתיב נמי כי רוח המיה צאופנים ואס תאמר דילפינן השתא לפירוש זה דמיות ושרפים אין הכל אחד וצפרק אין דוקטין (מגינה דף יג:) אומר פסוק אחד אומר שש כנפים לאחד ופסוק אחד אומר ארבע כנפים לאחד ומאי קושיא הא האי קרא דשש כנפים בשרפים כתיב והאי דמיות כתיב וי"ל דמסתבר ליה שאין שונים בצנפיהם וכה"ג פריך צפ' צל לו (וימא דף עב:) כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים אע"פ שהיה ארון אחד מסתמא כמו שהיה זה כך היה זה וכן דהמוכר פירות (ב"ב דף טז.) למ"ד פניהם איש אל אחיו והכתיב ופניהם אל הצית מכרובים של שלמה לא נשתנו זה מזה:

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה ואיבעית אימא כיון דאתיהיב רשותא אתיהיב וישראל אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו איני יודע מי נעשה שר למי כשהוא אומר כי שרית עם אלהים הוי אומר יעקב נעשה שר למלאך בכה ויתחנן לו איני יודע מי בכה למי כשהוא אומר ויאמר שלחני הוי אומר מלאך בכה ליעקב כי שרית [עם אלהים ועם אנשים] אמר רבה רמו רמו לו שעתידים שני שרים לצאת ממנו ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל מכאן רמו לו גלות וביגפן שלשה שרידים אמר רב חייה בר אבא אמר רב אלו ג' שרי גאים היוצאים מישראל בכל דור ודור פעמים ששנים כאן ואחד בארץ ישראל פעמים ששנים בארץ ישראל ואחד כאן יהיבו רבנן עינייהו ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני ברתיא דרב רבא אמר אלו שלשה שרי גוים שמולמדים וכות על ישראל בכל דור ודור תניא רבי אליעזר אומר גפן זה העולם שלשה שרידים זה אברהם יצחק ויעקב והיא כפורחת עלתה נצה אלו האמהות הבשילו אשכולותיה ענבים אלו השבטים אמר לו רבי יהושע וכו' מראין לו לאדם מה שהיה והלא אין מראין לו לאדם אלא מה שעתידי להיות אלא גפן זה תורה שלשה שרידים אלא מה שמה ואהרן ומרים והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין הבשילו אשכולותיה ענבים אלו הצדיקים שבכל דור ודור אמר ר"ג עדיין צריכין אנו למודעי דמוקים ליה כוליה בחד מקום רבי אליעזר המודעי אומר גפן זה ירושלים שלשה שרידים זה מקדש מלך וכהן גדול והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים רבי יהושע בן לוי מוקים לה במתנות דאמר ר' יהושע בן לוי גפן זו תורה שלשה שרידים זה באר עמוד ענן ומן והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים רבי ירמיה בר אבא אמר גפן אלו ישראל וכן הוא אומר גפן ממצרים תסיע ענבים רגלים שישאל עולין בהן בכל שנה והיא כפורחת (ב) עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל לפרות ולרבות וכן הוא אומר ויבני ישראל פרו וישרצו עלתה נצה הגיע זמנן של ישראל ליגאל וכן הוא אומר ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי (ג) אגאלתי הבשילו אשכולותיה ענבים הגיע זמנן של מצרים לשנות כוס התרעלה והיינו דאמר רבא (ד) שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחד ששתה בימי משה ואחד ששתה בימי פרעה נבה ואחד שעתידיה לשנות עם כל העובדי כוכבים אמר ליה רבי אבא לרבי ירמיה בר אבא כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוונת דריש להו אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים עלין שבה אלו עמי הארץ כגוננות שבה אלו ריקנים שבישראל והיינו דשלוה מתם ליבעי רחמים איתכליא על עליא דאילמלא עליא לא מתקיימין איתכליא (ה) ואכרה לי בחמשה עשר כסף א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק (ו) אין בידה אלא לשון מכירה שנאמר (ז) בקברי אשר כריתי לי בחמשה עשר זה מ"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים כסף אלו צדיקים וכן הוא אומר צרור הכסף לקח בידו חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים אלו מתקיים בהם ואיני יודע אם שלשים כאן ומ"ו בארץ ישראל ואם שלשים בארץ ישראל ומ"ו כאן כשהוא אומר (ח) ואקחה שלשים הכסף ואשליך אותו בית ה' אל (ט) היוצר הוי אומר שלשים בארץ ישראל ומ"ו כאן אמר אבי ורובייהו משתכחי בבי כנישתא דתותי (א) אפתא והיינו דכתיב (י) ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף (י) רבי יהודה אומר אלו שלשים צדיקי אומות העולם שאומות העולם מתקיימים עליהם עולא אמר אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא שלשה אחת שאין

כיון דאסייזי רשותא. לזכיר דכבר הזכירוהו בקדוש לאחר שלם מיתוב של שבה: אסייזי רשותא לאדכוריה להדיא: וישר אל מלאך. מקרא הוא צמרי עשר: ויוכל איני יודע. על אי זה מהם הוא אומר ויוכל שנצח ונעשה שר אס יעקב למלאך והכי קאמר וישר יעקב אל מלאך ויוכל יעקב או הכי קאמר וישר אל יעקב מלאך כלומר נשמר לעומתו המלאך ויוכל המלאך ונחמו: כשהוא אומר כי שרים. ותוכל הוי יעקב נחמו למלאך: שרים עם אלהים. נשיא שבארץ ישראל סממוכים הם ונקראים אלהים עד האלהים יצא דבר שניהם (שמות כב) ועם אנשים ראש הגולה: וביגפן. ישראל נמשלו לגפן דכתיב גפן ממזרים תסיע (תהלים פ): שרי גאים. שעירים וקרוצים למלכות: אלו ג' שרי גוים. מלאכים: עלסה נלה. אין חסוד כן כל כך כשריגים שהם ענפים קשים: אלו פרחי כהונה. המשרתים צמקדש: צמחנות. שנתן הקצ"ה לישראל: אלו הצדוקים. שהכניסן לארץ טובה ומלאה פירות ומציאין ממנה צדוקים בצריחת גמר בשולם: הגיע זמנן. ללכת מלכאן ולפרות ולרבות: עלסה נלה. עלתה זמן הנלה להיות דס נחמן של מנרים: ג' כוסות. כספור החלום וכוס פרעה וגו' (י):

בימי פרעה נכה. שהסריבה נצודק נכר דכתיב (ירמיה מו) לנצח נצודק נכר מלך צב וגו': אומה זו. ישראל: נמשלה כגפן. גפן ממזרים תסיע: זמורות שבה אלו צעלי צפים. דמה המורה הזו מוליאה לולצני ועלים ופרי והוא עיקר הגפן כך צעלי צפים גומלי חסד ומחויקים ידי עניים ומפזרים ממנוס למלכות צעזיל אחיהם ומתקיימים על ידם: עלין. שגפן סובלין היום ומגיינים על האשכולות שלא יכס שרצ ושמת ורוחות כך עמי הארץ חורשין וורעין וקולרין מה שתלמידי חכמים אכלים: קנוקנות. ודייל"ש דלא חוו למידי: ואכרה לי. הקצ"ה אומר קניתי לי ישראל צט"ו צניסן צעזיל הצדיקים: אשר כריתי לי. קניתי כדלמרי" צפ"ק דסוטה (דף יג.) דיעקב זננה מעשו: צרור הכסף. צחלק (סנהדרין דף יא:) מפרשינן ליה צדדיקים דשלחו ליה עמון ומואב לנצודק נכר כדשמעו לנצילא דליתנבחו צחורנא תא אחרצניהו שלח להו מסתפינא מאלההון שלחו ליה כי אין האישי צציתו שלח להו צקריצה אחי שלחו ליה הלך צדך למרחוק שלח להו איכא צדיקי צדעי רחמי שלחו ליה צרור הכסף לקח צדו צדיקים צצהס המיתוס: חומר. שלשים סלון. לפד. ט"ו סלון. כאן. צצצ: ורובייהו. לצדיקי סארין ישראל: אפתא. יגיע: ואומר אליהם. צנצואת זכריה כתיב גבי עובדי כוכבים ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפך את צריתי אשר כרתי את (ט) הענמים ואומר אליהם וגו': הבו שכרי. החזירו לי את הצדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר וישקלו וגו' (י) ואקח את שלשים הכסף. ונקצעו אותם צדיקים לדורות צישראל: אל צית ה'. צארך ישראל: שלשים מלות. לא נמפרשו (א) ומהכא הוא דקא יליף: שאין

- א) לשון מנאל. רש"י
- ב) [סוטה יג. א.] ג' ימים כו.
- ג) ע"ש סוטה יג. א.] ד) י"מ האו"ר, (ט) צ"ל רב יהודה, (י) [בבבא ש"ס מ.]

הגהות הב"ח
(א) גמ' הוא כפרחת הגיע זמנן כ"ל ומיות עלתה נצה נמחק: (ב) רש"י ד"ה ואמר וכו' את כל העמים: (א) ד"ה הבו שכרי עם ד"ה ואקחה שלשים כ"ל ומיות את נמחק:

הגהות מהר"ב רינשבורג

(א) גמ' בני כשהוא דמיו אפתא. י"ב ע"י ערוך ערך אפתא: (ב) רש"י ד"ה שלשים מנות לא נמפרשו. י"ב ע"י עשרה מאמרות מאמר חקור דין חלק ג' פכ"א דף קג ע"א דמפרט להו לטובו שלשים וע"י יפה חולר צפ' ויחי דף תקצ"ה עמוד ד' ויפה מלאה פ"א דר"ה דף ל"ו ע"א ופ"ב דע"ו דף ק"ב ע"ב:

מוסף רש"י

ג' כוסות. מלגומי של שר המשקים (סוטה טו.) בימי פרעה נבה. לנצח נצודק נכר כגל הסות את ארץ מצרים (שם.) עם כל העובדי כוכבים. לימות המשיח (שם.)

לעני רש"י

וידיל"ש [וידיל"ש]. קנוקנות.

רבינו גרשום

הדר ויריעי כל בני אלהים: אלו שלשה שרי גוים כו. כלומר גוים כשרין כגון אדורין דשמשה לרב: הבשילו אשכולותיה ענבים אלו הנסכים. וגם הם היו מתנה לגבי מובח: וכן הוא אומר ויו נצחם על בגדי. נצה דורש נצחם: שלש כוסות האמורות במצרים. וכוס פרעה בידו וגו': אומה זו כגפן נמשלה. כלומר שתורשין וורעין שלמלא כן רעב יבא בעולם: חומר שעורים ולתך שעורים. חומר שלשים סאה לתך ט"ו סאין ואלו היו סך הכל מ"ה סאין ואותם מ"ה סאין אלו מ"ה צדיקים: דתותי. אפתא. אקניין בלע"ז: ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי: